

ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ

Μυστικά της αρχαίας ζωής κρυμμένα στα μουσεία

Αποκαλυπτικές ματιές στα μυστικά του ιδιωτικού βίου και τα παράξενα και περίεργα του δημόσιου βίου προσφέρουν τα μικρά εκθέματα των μουσείων

Της
Παρασκευής Κατημερτζή

Οι αρχαίοι Αθηναίοι αγαπούσαν τη φιλοσοφία, αλλά καταγίνονταν και με πράξεις μαύρης μαγείας για λόγους δικαστικούς, επαγγελματικής αντιζηλίας και ερωτικούς.

Μια βόλτα στο Μουσείο του Κεραμεικού θα σας διαφωτίσει σχετικά. Στο Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς – το μόνο μουσείο που προβάλλει όχι μόνο την υψηλή τέχνη, αλλά και τη συναρπαστική τέχνη της ζωής – θα μάθετε πολλά για την αρχαία μαγειρική και τα σκεύη της: χύτρες, φουφούδες, πηγάκια, σκάρες, φούρνοι. Τον δημόσιο βίο και τη λειτουργία των δικαστηρίων εκπροσωπούν φιαλίδια για το κώνειο που έδιναν στους καταδικασμένους σε θάνατο, χάλκινες σθωπτικές ή καταδικαστικές ψήφοι, σφαίρες, κληρωτίδες, πινάκια, όστρακα με χαραγμένα τα ονόματα των διασημότερων πολιτών της κλασικής εποχής, που περνούσαν από τη δοκιμασία μιας ψηφοφορίας – με ποινή δεκαετούς εξορίας – αν ο λαός αισθανόταν ότι πήραν πολύ αέρα.

Στο Μουσείο του Πειραιά θα βρείτε μουσικά όργανα, λύρα από καύκαλο χελώνας, αυλούς κ.ά., αλλά και τα χειρουργικά εργαλεία για την άσκηση της ιατρικής και στο Μουσείο Κορίνθου ασυνήθιστα πήλινα τάματα από το ιερό – θεραπευτήριο του Ασκληπιού, που δείχνουν ότι τα πόθη του σώματος δεν έχουν τέλος.

➤ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Το καρεκλάκι για μωρά

Το πήλινο παιδικό καρεκλάκι που βλέπουμε στη βιτρίνα με τον αριθμό 26 του Μουσείου της Αρχαίας Αγοράς, μοιάζει άνετο και λειτουργικό. Βρέθηκε σε ανασκαφή πηγαδιού, που ανήκε σε σπίτι της Αρχαίας Αγοράς και χρονολογείται στον 6ο αιώνα π.Χ. Είναι χαρακτηριστικό δείγμα της σπικτικής κεραμικής με τον κοκκινωπό πηλό, επειδή περιείχε αϊδηρο. Ο ζωγραφικός του διάκοσμος με πετεινούς ταιριάζει με τη χαρούμενη διάθεση της παιδικής ηλικίας. Σε μια εποχή που το γυαλί ήταν δυσεύρετο και πανάκριβο, ενώ δεν υπήρχαν καθόλου συνθετικές ύλες, όλη η προίκα του μωρού και του παιδιού ήταν από πήλινα σκεύη. Κανάτια με μακρύ στόμιο για μπιμπερό, μικρά κύπελλα και πιάτα, πήλινες κούκλες και τα μικροσκοπικά σερβίτσια τους, ζωάκια και καρτοτάκια με ρόδες, μαριονέτες, αβούρες, κότσια και βώλοι. Μια ενδιαφέρουσα συλλογή αντικειμένων της παιδικής ηλικίας παρουσιάζεται και στο Νέο Μουσείο Ακροπόλεως (Μακρυγιάννη 2-4).

➤ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Κλεψύδρα - χρονόμετρο

Δύο όμοια πήλινα αγγεία σε σχήμα «κάδου», το επάνω γεμάτο νερό το οποίο έρεε στο άλλο με τη μεσολάβηση ενός μεταλλικού στομίου με μια οπή χαμηλά, μετρούσαν τον χρόνο των αγορεύσεων στην Εκκλησία του Δήμου. Μια δεύτερη οπή – θα τα ανακαλύψετε στη Στοά του Αττάλου, όπου στεγάζεται το μουσείο της Αρχαίας Αγοράς, στην προθήκη με τον αριθμό 32 – κοντά στο χείλος του δοχείου, εξασφάλιζε τη σωστή στάθμη του νερού και τη διάρκεια της ομιλίας. Έχει υπολογιστεί ότι η κλεψύδρα άδειαζε σε έξι λεπτά

της ώρας και τόσοι ήταν ο χρόνος που χρειαζόταν ένας καλός ρήτορας για να εκθέσει τις απόψεις του, αν το ζήτημα δεν ήταν πολύ σημαντικό. Για τα πολύ σημαντικά ζητήματα έδιναν τον διπλάσιο χρόνο. Η κλεψύδρα της Κλασικής Εποχής (5ος-4ος αι. π.Χ.), όπου σημειώνεται το όνομα μιας από τις δέκα φυλές στις οποίες χωρίζονταν οι πολίτες, της Ανποκίδας, χρησιμοποιείτο στο Πρυτανείο, όταν προήδρευε η συγκεκριμένη φυλή. Η περιεκτικότητά της είναι δύο χόες.

➤ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Σεξουαλικά τάματα

Στο Ασκληπιείο της Κορίνθου – θεραπευτήριο – βρέθηκε πλήθος πήλινων ομοιωμάτων μελών του σώματος σε φυσικό μέγεθος. Είναι κατασκευασμένα με εξαιρετική τέχνη και ακρίβεια και έχουν οπές που δείχνουν ότι προορίζονταν για ανάρτηση. Στο καστανό χρώμα του πηλού για άνδρες, στο λευκό για τις γυναίκες, οι πιστοί αφιέρωναν πιστά ομοιώματα από βραχίονες, σκέλη, χέρια, πόδια, γυναικείου μαστούς και ανδρική γεννητικά όργανα, κεφάλια, μάτια, εσωτερικά όργανα για να εισκαουστούν οι επικλήσεις τους. Τα αποτυπώματα ποδιών, απ' τα σημάδια της παρουσίας των προσκυνητών μέσα στο ιερό, εξασφάλιζαν τη θεραπεία βάσει της συμπληρωματικής μαγείας. Η μικρή αίθουσα με τα «πονηρά» αφιερώματα βρίσκεται στο αίθριο του Αρχαιολογικού Μουσείου Κορίνθου αλλά είναι κλειστή.

➤ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ

Μαύρη μαγεία

Με τα χέρια δεμένα πισθάγκωνα βρέθηκε το μολύβδινο ομοίωμα άνδρος στο βάθος ενός τάφου του 400 π.Χ. στο αρχαίο νεκροταφείο του Κεραμεικού μέσα σ' ένα μικρό κιβώτιο. Στον δεξιά μηρό του είναι χαραγμένο το όνομα του ανθρώπου που δέθηκε μαγικά για πάντα: «Μνησίμαχος». Η δύναμη του νεκρού χρησιμοποιείται για να «δεθούν» με μάγια κάποιοι ανεπιθύμητοι. Ένα σύντομο κείμενο είναι χαραγμένο στο καπάκι του κουτιού, που μαρτυρεί τον σκοπό της κατάδεσης: και «όποιον άλλο θα εμφανιστεί με τα άτομα αυτά ως συγκατήγορος ή μάρτυρας». Το μοναδικό αυτό εύρημα είναι κρυμμένο στην τελευταία αίθουσα του Αρχαιολογικού Μουσείου του Κεραμεικού στη βιτρίνα με τον αριθμό 13. Πρόκειται για δικανικό κατάδεσμο, χαρακτηριστικό για τη φιλόδοξη Αθήνα της εποχής. Βρέθηκαν εκατοντάδες τέτοιες πινακίδες και καρφωμένα ειδώλια που μαρτυρούν την τάση των Αθηναίων να καταφεύγουν σε εξόρκια και μαύρη μαγεία.

➤ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Χειρουργικά εργαλεία

Η χειρουργική διάνοξη του κρανίου – ανάρτηση – είναι γνωστή από την προϊστορική εποχή. Με τη συναισθητική; Το όπιο ήταν γνωστό κατά τη 2η χιλιετία π.Χ. και ο μανδραγόρας αποκοίμιζε τους ασθενείς κατά τους ιστορικούς χρόνους. Τα αρχαιότερα χειρουργικά εργαλεία βρέθηκαν σ' έναν τάφο του Ναυπλίου, που χρονολογείται στον 15 αι. π.Χ. Ξυράφι, λαβίδα, καθήτρης, σμίλη και μακριά τανάλια από χαλκό μαζί με πλάκες και πέτρες ακονισμένες δίνουν μια εικόνα του χειρουργικού οπλοστασίου. Χειρουργικά εργαλεία από τον τάφο ενός γιατρού θα βρείτε στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Πειραιά, αν ανεβείτε στον άνω όροφο, στην αίθουσα με τον αριθμό 2 στη μεγάλη προθήκη με τα μικροαντικείμενα δεξιά.

Από αρχαιότατων χρόνων είναι γνωστές οι βεντούζες για την αναρρόφηση του αίματος, ενώ οι χρυσές γέφυρες και τα τεχνητά από κόκαλο δόντια είναι γνωστά από τον 6ο αι. π.Χ. στους Ετρούσκους.

